

«КОСМИЧКИ ЦВЕТ» ПОЕЗИЈЕ V

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Астрономска опсерваторија, Београд, Србија
E-mail: mdimitrijevic@aob.bg.ac.rs

Резиме: Приказан је традиционални песнички сусрет “*Космички цвет*” поезије, у завршном делу Конференције «Развој астрономије код Срба XII». У прилогу су дати хаику стихови Милка Грбовића Грмилка, Мише Лазара и Тамаре Лујак, рецитовани на овом окупљању.

Кључне речи: Астрономија у култури, астрономија и поезија, космички мотиви

У поезији, лепоте неба и објеката на њему, несагледиве дубине космоса, звезде, Сунце, Месец, комете... често надахњују ствараоце, што нас је навело да на конференцији «Развој астрономије код Срба VI», године 2010, организујемо песничко окупљање као посебан догађај са називом «*Космички цвет*» младости и стваралаштва, инспирисан насловом антологије песама о космосу.¹ У томе су нам свесрдно помогли чланови књижевног клуба Факултета за културу и медије Мегатренд универзитета. Уз сјајну критичку анализу Николе Цветковића, у Зборнику конференције су објављени и лирски прилози: Тамаре Јаковљевић, Марије Цекић, Бојане Кандић и Сенише Цветковића, допуњени студијским прилозима Јове Пераћа и Николе Цветковића.²

После четири године, поново смо, у оквиру Конференције «Развој астрономије код Срба VIII», организовали овакав поетски догађај, под насловом *Космички цвет поезије*. У Зборнику Конференције су уз опис лирског сусрета и одговарајућу анализу³, укључени стихови: Милка

¹ Милан С. Димитријевић, *Космички цвет*, Просвета, Београд, 2003.

Милан С. Димитријевић, *Стихотворения*, Херон прес, Софија, 2008, 1-95.

² Никола Цветковић, Тамара Јаковљевић, Марија Цекић, Бојана Кандић, Сениша Цветковић, Борис Косовић, Јово Пераћ, *Космички цвет младости*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 10, 2011, 1197-1253.

³ Милан С. Димитријевић, Никола Цветковић, *“Космички цвет” поезије*, Зборник

Грбовића, Милана С. Димитријевића, Смиљане Ђуровић, Милча Кирилова Цветкова, Мише Лазара, Тамаре Лујак, Љубише Р. Митровића, Милорада Радуновића, Зорана Симића и Николе Цветковића.

Космички цвет поезије II. Одржан је на следећој конференцији, «Развој астрономије код Срба IX». Поетска остварења Бојане Кандић, Милана С. Димитријевића, Миодрага Петровића, Нине Димитријевић, Светолика Станковића, Смиљане Ђуровић, Томислава Петровића и Николе Цветковића, дата су у Зборнику.⁴

И крај Конференције «Развој астрономије код Срба X», освечањен је и украшен песничким скупом „*Космички цвет“ поезије III*. Научник и особени песник Смиљана Ђуровић, прочитала нам је одломке из своје поеме *Плачем због чемпреса*, Наташа Станић и Тамара Лујак су рецитовале своје стихове са космичком садржином, а на крају је М. С. Димитријевић читао преводе поетских остварења низа бугарских песника из три књиге својих прпева.⁵ У Зборнику су објављени одломци из поеме *Плачем због чемпреса* Смиљане Ђуровић.⁶

Крај Конференције "Развој астрономије код Срба XI", одржане у време ковид пандемије, обогатио је и улепшао *Космички цвет поезије IV*, лирским казивањима Бориса Косовића, Тамаре Лујак, чији је избор хаику стихова ушао у зборник,⁷ и Николе Цветковића.

У завршном делу Конференције "Развој астрономије код Срба XII", такође смо одржали *Космички цвет поезије V*. На почеку нам је своје нове стихове изнео Милко Грбовић, а затим су прочитана песничка остварења Мише Лазара и Тамаре Лујак. Њихове строфе налазе се на крају овог прилога. На крају је надахнуто и са пуно жара, рецитовао Никола Цветковић. Нарочито ће нам остати у лепом сећању „Облак у панталонама“, Мајаковског.

„*Космички цвет“ поезије* постао је традиционално песничко окупљање на крају наше Конференције, које је лирски украшава и оплемењује и завршницу претвара у свечаност поезије инспирисане небеским и космичким.

радова конференције “Развој астрономије код Срба VIII”, Публ. Астр. друш. “Руђер Бошковић”, бр. 16, 2016, 767-794.

⁴ Никола Цветковић, *“Космички цвет” поезије II*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба IX”, Публ. Астр. друш. “Руђер Бошковић”, бр. 17, 2018, 791-829.

⁵ Милан С. Димитријевић, *Пред звезданим вратима*, 2015, 1-356.

Милан С. Димитријевић, *Стаза ка звездама (Савремена бугарска поезија), Пътека към звездите (Съвременна българска поезия)*, Алма, Београд, 2017, 1-352.

Илиана Илиева, *Предмети*, Алма, Београд, 2017, 1-128

⁶ Милан С. Димитријевић, *“Космички цвет” поезије III*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба X”, Публ. Астр. друш. “Руђер Бошковић”, бр. 19, 2019, 787-793.

⁷ Милан С. Димитријевић, *“Космички цвет” поезије IV*, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба XI”, Публ. Астр. друш. “Руђер Бошковић”, бр. 22, 2022, 889-892.

МИЛКО ГРБОВИЋ ГРМИЛКО

СУНЧЕВ ПРЕКОР МЕСЕЦУ

*Кад увече привијем фитиље
да Земљани мало душом дану
тада звезде досадне зачкиље
а ти бацаш светлост шверцовану*

Сад би и ти Земљи сјајк'о
али немаш чиме сијат,
ако ћемо право, брајко
– то је крађа и плагијат!

Зар друкчије да се зовне
кад чкиљиш у ноћном мраку
шаљеш зраке, ал половне
к'о на тезги на бувљаку.

Какав је то дрски јаваш?
– Ја ти своје светло дајем
а ти Земљу обасјаваш
и дичиш се туђим сјајем.

Шверцованом томе сјају
у незнању тешком њином
људи лоше име дају,
називају *месечином*.

А имају фразу бољу:
сунчевина шверцована,
што им светли за невољу
до свитања новог дана.

НА КРАЈУ СВЕТА И ВЕКА

*Или, када се промене земљини магнетни
полови, како научници предвиђају..*

Откачи се Земља са своје багламе
са Млечнога Пута и Кумове Сламе
па јој се магнетно побркало поље

без везе се врти око своје зоље.
(Зоље или осе – ко те за то пита)
два магнетна пола – два хермафродита.

Збуњени ветрови оријентир губе,
све живуљке скачу с Аркине палубе,

петосмерна струја шикља из котура,
исповедник попу полиграф потура,

изненада слога завладала Србља,
рибљи свет наједном почео да брбља,
одјекују морем громогласне ларме.

Амери по свету **не глуме** жандарме,
за опроштај моле Индијанце древне,

плавушама памет као зрака севне,
смерна се старлета таблоида гнуша,

на берзи падају квоте људских душа,
у контејнерима крчме их ђутуре,
пијанци сурутку цевче из чутуре,

пет'о сву ноћ пева, замукне пред зору,
овчице чобана чувају у тору,

гуслар на струнама фура панк и реге,
шверцери купују јаја за бубреге.

Орао подмеће кукавици јаје,

Јуда сребрњаке под камату даје.

Сви се атеисти заклињу у Бога,
вампир – факир лежи на кољу од глога,
бели лукац сецка себи за вечеру,
бедуин се клиза на неком глечеру,

свештеници српски возе стара кола,
истина се стиди колико је гола,

антисемитизам спроводе рабини,

стидни се ваздан шепуре на бини,
егзибиционисти умиру од треме,
стао сат по коме Бог штелује време,

не знајући коме полагају рачуне,
краљеви дижу против себе буне,
лудама дворским поклањају круне,

прохујало време угњилело труне,

расипника туже да је много шкрт,
целата судија осуди на смрт,
разбојник му омчу намиче на шију
(сви пазе да не би погрешо чију),

болесник лекару нуди капљу здравља,
мутав се глувومه на телефон јавља,

глупи просто кипте од навале знања,
Сунце се од жеге у осоје склања,

задњи грумен земље чека на лопати
мртвога гробара ко ће закопати,

на последњи замах припрема се метла
док свемирска рука не погаси светла...

НЕГДЕ ИЗА

К'о сви раби земљом милим
сапет страхом и гресима,
ал' звездани када ћилим
ноћ разастре небесима

загледам се ка том саћу
само што му не узлетим,
и задрхтим, као да ћу
вечне тајне да се сетим;

и шапатам неким призван
праг даљина где се крије
да завирим Тамо, изван
где времена пулс не бије.

Неки давни луг разгарам
под небеским модрим сачем,
невидљиви скидам јарам
најежим се и заплачем.

Са покајно – стидним жаром
заблуде из душе цедим,
као кад се пред олтаром
пред–причесно исповедим.

У том трену магновења
када ми се чело зари,
животни се аршин мења
који мери значај ствари.

Све недаће што ме ломе
што ме мучи, гневи, брине,
ил што срећним чинило ме
све је ситније од трине.

У неважје све се расу
к'о пахуље лањског снега,
просто лебдим у том часу
растерећен земних стега.

Крљушт људских жеља смичем
да ми душом не закори,
усхићено Творцу кличем
што кроз Ријеч све то створи.

Погружен у томе врелу
сав изнутра себе плавим,
дивећи се божјем делу
ја и Њега, Творца славим...

* * *

Танке нити што сам снов'о
прекине ми зора плава
кад осетим да поново
пулс времена откуцава.

МИША ЛАЗАР

ВАВИЛОНСКА

Лепо је бити на врху вавилонске куле
стојиш изнад мора зависти и зла
искорачио изнад лавирината времена
што вара у љубави са земаљским прахом
видиш Адама и Еву како излазе из Раја
обезнањене две бебе у суровој дивљини
у крви до неба, Каин слатко убија Авелја
Мојсије издише на прагу земље млека
силази Исус од меда, осе да гаји у пчеле
пролазе Вартоломејске ноћи у низу
инквизиција спаљује средњи, Аушвиц нови век
апокалипса броји чаше и зделе гнева
код Армагедона се скупио сва смрад љубави
клонови Гога и Магога не знају назад
у мирисна поља и цветове младости
изнад којих су ластавице летеле на пролећу...

Са врха руком можеш дохватити звезде
прстом цртати по Млечном путу као по песку
прамене галаксија мазити као репове мачака
дрско вирити у црне рупе, у безвремене казане
и кад те велике очи смрти одоздо почну гутати
питаш се: како си уопште стигао горе?
зашто све разумеш, а тебе нико не разуме?
да ли је Бог рушећи Вавилон под тобом
оставио само песника да све види и сазна
да се свему задиви и да га све заболи
и узалуд говори онима, што само смрт чују?

Београд: 14. март 2023.

ВАСИОНА

Сунцу певамо, а не његовом родитељу
што звезде рађа из Љубави и Светлости.
Ехнатон се прогласио слугом Сунца
и постао први цар његове топлине
не знајући да слави и Духа Светога.
Светлости се покуравао обичној
док Син Божији, Светлост од Светлости

не објави да је недопојмљиви Бог Отац
Сунце свих малих сунаца у васиони.

Певамо Меркуру и Венери, најмлађем
брату и најмлађој сестри Земље
који уче разуму у лудилу љубави!
Певамо Месецу, а слава је Пресветој Богородици
и свакој ноћи која у зору рађа боголикост!
Певамо и старијој браћи: Марсу, Јупитеру
Сатурну, Урану, Нептуну и Плутону –
еросној добросили и танатосној злосили
плођењу доброг рода и богатству отрова
подвизима покајне душе и непокајности зла
револуцијама зарад Бога и погромима ђаволским
песницима и свецима изнад мора житејске варке
невидљивом богу светлости и кнезу таме у нама!

Певамо потомству само једне звезде
животну песму на харфи смрти певамо!
Кад нас космос са свим својим звездама
запита: ко смо?, одговора немамо!
Само молитва родитељу нашег Сунца зна
да је човек и син и слуга Све Божије Воље!

Београд: 17. март 2023.

ЛИЦЕ

Нестаће једном ово лице!
Само бусен црнице биће крај пута.
Из трепавица ће изнићи трава незаспивалица.
Из зена – сунцокрети
за нове саборе светлости.

Од јагодица, као у житу
зацрвенеће се макови жудње
и биће цвркут малих птица свађалица
из гнезда на месту ушију.

Где душа задње мирисала
бели ће крин моје, и грешно и чедно писати.
А где се некад плотише речи
кроз шупљу ће трску нови ветар
мојим гласом говорити.

Застани путниче!
Опет ћеш видети моје лице
и чути мене
цветног и зеленог крајпуташа.

У Бгд: на св.Пантелејмона 2012.

ТАМАРА ЛУЈАК

СПОЗНАЈА

Белег
Тело посуто звездама
Спознаја

У ЗАГРЉАЈ

У твој загрљај
мук звездане прашине
води ме

СЕНКА МОЈЕ ДУШЕ

Звездани зрачак
огртач од иња и -
сенка моје душе.

ЗВЕЗДАНА ВИЛА

Сунце у недрима
месец у рукаву -
Звездана вила.

ЧАРОБНА СТОПАЛА

Чаробна стопала
Црнкапица има -
Звездокрадица.

МРАЧНО ДОБА КОСМОСА

Црна рупа
гута људске душе.
Мрачно доба космоса.

ЗВЕЗДАНО ПОРОДИЛИШТЕ

Ледена вила
носи кишу у очима.
Звездано породилиште.

КОСМИЧКА МАТЕРИЦА

Космичка материца.
У цепоу облака
звезде првог поколења.

ВРЕМЕТВОРАЦ

Муње гађају
међузвездани облак -
Времетворац.

ЛЕПА СИ И ЧЕДНА

Звездана вило,
лепа си и чедна,
сваког труда вредна.

ОДАКЛЕ ДОЛАЗИ ВРЕМЕ?

Одакле долази време?
Из немирног сна
Звездане виле.

КРИЛА ПОПУТ ВАСИОНЕ

Блесак муње.
Крила попут васионе.
Сејачи душа.

ЗВЕЗДОЛОВАЦ

Звездоловац
у недрима својим
васиону чува.

БОЖЈЕ ИСКРЕ

Звезде
прате те у снове.
Божје искре.

«COSMICAL FLOWER» OF POETRY V

The poetry meeting "*Cosmic Flower*" of *Poetry V* organized during the Conference "Development of Astronomy among Serbs XII" is presented. Attached are verses by Milko Grbović Grmilko, Miša Lazar and Tamara Lujak, presented at this gathering.

Key words: Astronomy in culture, Astronomy and Poetry, Cosmical motifs